

MATHEMATICS IS THE BASIS OF LOGICAL OBSERVATION TEACHER'S METHOD IS IMPORTANT!

Fazliddin Rahimov Ruziyevich ¹

¹ Teacher of the 2nd comprehensive school of Shakhrisabz city

<https://doi.org/10.5281/zenodo.4741237>

ARTICLE INFO

Received: 20th April 2021

Accepted: 25th April 2021

Online: 30th April 2021

KEY WORDS

Mathematics, style,
technology, lesson

ABSTRACT

Teacher of the 2nd comprehensive school of Shakhrisabz city The article discusses the importance of mathematics, the relevance of the teacher's skills, pedagogical methods and the importance of computer technology in the development of science.

MATEMATIKA – MANTIQIY MUSHOHADALAR ASOSI O`QITUVCHINING METODI MUHIM!

Fazliddin Rahimov Ro`ziyevich ¹

¹ Shaxrisabz shahar 2- umumta`lim maktabi matematika o`qituvchisi

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 20-aprel 2021

Ma`qullandi: 25-aprel 2021

Chop etildi: 30-aprel 2021

KALIT SO`ZLAR

Matematika, uslub,
texnologiyalar, dars

ANNOTATSIYA

Maqolada matematika fanining ahamiyati, dolzarbligi barobarida o`qituvchining fanga bo`lgan qiziqishini oshishida o`qituvchining mahorati, pedagogik uslubi hamda fanni o`zlashtirishda kompyuter texnologiyalarning ahamiyati xaqida so`z boradi.

Darvoqe, matematika, riyoziyot — aniq mantiqiy mushohadalarga asoslangan bilimlar haqidagi fandır. Ob`yekti sanoq bo`lgani uchun ko`pincha unga "hisob-kitob haqidagi fan" deb qaraladi. Matematika eng qadimiy fanlardan biri bo`lib, Yunonistonda matematika deganda geometriya tushunilgan. IX-XIII asrlarda matematika tushunchasini algebra va trigonometriya kengaytirgan. 17—18-asrlarda matematikada analitik geometriya, differensial va integral hisob asosiy o`rinni egallaganidan so`ng, to XX asr boshlarigacha u "miqdoriy munosabatlar va fazoviy shakllar haqidagi fan" mazmunida ta`riflangan. XIX asr

oxiri va XX asr boshlarida turli geometriyalar algebra cheksiz o`lchovli fazolar kabi mazmunan juda xilma-xil, ko`pincha sun`iy tabiatli ob`yektlar o`rganila boshlanishi bilan matematikaning yuqoridagi ta`rifi o`ta tor bo`lib qolgan. Bu davrda matematik mantiq va to`plamlar nazariyasi asosida o`ziga xos mushohada uslubi hamda tili shakllanishi natijasida matematikada eng asosiy xususiyat — qat`iy mantiqiy mushohada, degan g`oya vujudga keldi XX asr o`rtalarida Burbaki taxallusi ostida matematika ta`rifini qayta ko`rib chiqqan bir guruh fransuz matematiklari bu g`oyani rivojlantirib, "Matematika —

matematik strukturalar haqidagi fan" degan ta'rif kiritdi. Bu yondashuv avvalgi ta'riflarga ko'ra kengroq va aniqroq bo'lsada, baribir cheklangan edi — strukturalar o'rtasidagi munosabatlar amaliy hamda tatbiqiy nazariyalar, xususan, fizika, texnika va ijtimoiy fanlarda matematik modellar bu ta'rif doirasiga sig'avermas edi. So'nggi asrda xilma-xil matematik ob'yektlar orasida juda chuqur munosabatlar mavjudligi va aynan shunga asoslangan natijalar Matematikaning bundan keyingi taraqqiyotida asosiy o'rinni egallashini ko'rsatmoqda. Elektron hisoblash vositalari bilan birga Matematika tatabiqlarining kengayishi (biometriya, sotsiometriya, ekonometrika, psixometriya va boshqalar), matematik usullar hayotining turli sohalariga jadal sur'atlar bilan kirib borayotgani ham Matematika predmetini ixcham ta'rif bilan qamrab bo'lmaydigan darajada kengaytirib yubordi. Demak, Matematika aksiomatik nazariyalar va matematik modellarni, ular orasidagi munosabatlarni o'rganadigan, xulosalari qat'iy mantiqiy mushohadalar orqali asoslanadigan fandır. Dastlab oddiy sanoq sonlar va ular ustidagi arifmetik amallardan boshlangan tematik bilimlar umuminsoniy taraqqiyot bilan birga kengayib va chuqurlashib borgan. Eng qadimgi yozma manbalardayoq (masalan, matematik papiruslar) kayerlar ustida amallar va chiziqli tenglamalarni yechishga doir misollar uchraydi. Sug'orma dehqonchilik, me'morlikning rivojlanishi, astronomik kuzatuvlarning ahamiyati ortishi geometriyaga oid dalillar jamg'arilishiga olib kelgan. Masalan, Qadimgi Misrda tomonlari 3, 4 va 5 birlik bo'lgan uchburchak to'g'ri burchakli bulishidan foydalanilgan.

Darxaqiqat, bola markaziy pozitsiyani egallar ekan matematika fanini o'zlashtirishi uning kelajagini ham yaratib beradi. O'qitish - o'quv jarayoni bolaning ehtiyojlari, qiziqishlari, imkoniyatlari va talablariga

moslashtirilgan. psixologik tamoyillarga asoslangan. O'quvchilar orasida qobiliyat, ko'nikma va kashfiyotga bo'lgan munosabatni rivojlantirish lozim.

Matematika fanini o'quvchi xazm qilishi uchun pedagogic maxoratdan keng foydalanish lozim. Ayniqsa fanni o'yinlar orqali tashkillashtirilsa o'quvchining faolligi oshadi. Bundan tashqari o'yinlar bir vaqtning o'zida strategik matematik fikrlash, hisoblash ravonligi va operatsiyalarni tushunishga ko'maklashish bilan birga, o'rganishni yanada qiziqarli qilishning ajoyib usuli hisoblanadi. O'yinlar, shuningdek, qo'shimcha mashg'ulotlar uchun uyga yuborilganda, uy-maktab aloqasini kuchaytiradi.

Tushunishni rivojlantirishga intilish;

Yodda tutish tushunishni kuchaytirmaydi, matematik ma'noda o'qitish formulalar va protseduralarni yodlashdan tashqarida. Yuqori maqsadlar qo'yish, tadqiq qilish uchun joy yaratish va o'quvchilar bilan mustahkam poydevor yaratish uchun muhim. "Bolalarga matematiklar kabi munosabatda bo'ling", deydi Endryus. Keng mavzuni taqdim etish, muammoni hal qilishning turli strategiyalarini ko'rib chiqish va keyin formuladan boshlashdan ko'ra bolalardan formulani yoki g'oyani olish lozim. Bu o'quvchi uchun yanada mustahkam kontseptual tushuncha va material bilan aqliy aloqalarni yaratadi. Hayotiy muammolarni hal qilish kerak bo'lganda, bolalar matematikadan hayajonlanadilar. Masalan, oltinchi sinf o'quvchilariga maydonni aniqlashni o'rgatishda, uyni qayta qurish bilan bog'liq vazifalarni taqdim etish ularni devorlarning o'lchamlari va derazalarning o'lchamlari bilan ta'minlash va devor qog'ozi uchun qancha joy qolganligini aniqlash bolani mustaqil fikr yurishga o'rgatadi. Yoki kemani to'ldirish uchun qancha plitka kerakligini ko'rib chiqishni iltimos qilish bilan hatto virtual

dunyoda ham muammoli ta'limni mutlaqo joriy qilisa bo'ladi.

Samarali kurashga ruxsat berish usuli;

O'quvchilarga haqiqiy muammo berayotganda, katta savol berish va ularni hal qilishning bir necha usullarini topishda qiynalish kerak. O'qituvchi sifatida vazifamiz - kerakli vaqtda kerakli savollarni berish orqali uni o'ziga jalb qilishdan iborat. Shunday qilib, biz ularning fikrlashlarini olib tashlamaymiz, balki ularga echim topishga yordam beramiz.

O'quvchilar samarali bo'lishlari uchun imkon qadar kam ma'lumot beriladi. Ammo etarli darajada ma'lumot berish matematikani samarali o'qitish o'quvchilarni matematik g'oyalar va munosabatlar bilan kurashishda qo'llab-quvvatlaydi. Matematikaga oid o'sish tafakkurini o'zlashtirganda, yo'lda qanday nosozliklarni boshdan kechirayotganini bilib olishga imkon beriladi.

Hayajonni kuchaytirish va taraqqiyotni mukofotlash.

O'quvchilar, ayniqsa muvaffaqiyatga erishmaganlar, matematikaga nisbatan salbiy munosabatda bo'lishlari mumkin. O'quvchilar bal to'plab, sertifikatlar, stikerlar, nishonlar yoki sovrinlarni olayotganlarida ilgarilab borishini o'ylab ko'rish lozim. Eng yaxshi o'yinchilar va jamoalarni nishonlaydigan haftalik e'lon va anjumanlar o'quvchilar uchun haqiqatan ham ilhom baxsh etishi mumkin. Qayta mashq qilish orqali ular yaxshilanadi va g'ayratli bo'ladi.

O'qituvchilarning jamoaviy ishi va mulohazalarini rag'batlantirish;

Biz vakuumda dars berolmaysiz. Matematikadan dars berish mahoratini oshirish uchun boshqa o'qituvchilar bilan hamkorlik qilish ancha samaralidir. Matematika darsining maqsadi, u qanday bo'lishini muhokama qilishdan boshlab va eng samarali bo'lishni jamoaviy ravishda rejalashtirish kerak. "Birgalikda, duch kelishingiz mumkin bo'lgan

vazifalar va o'quvchilarning javoblari haqida o'ylang", deydi Endryus. Amaliyotingizni yaxshilash uchun nima qilgan va ishlamaganligi haqida mulohaza qiling.

Matematik dasturlarning ta'limi va uni o'rganishning ahamiyati.

Matematikani o'qitishda ko'plab AKT vositalaridan foydalaniladi. Xususan, MATLAB, SCILAB, SAGEMATH, MATHEMATICA va boshqalar nafaqat muhim ahamiyatga ega ko'plab matematik mavzularni kontseptual tushunish, shuningdek vizualizatsiya orqali geometrik tushunishga yordam beradi. Matematikani o'qitishda ushbu dasturlar nafaqat o'quvchilarni rag'batlantiradi, mavzuni idrok etish bilan birga o'quvchilarning chuqur o'rganish darajasini oshiradi.

Xulosa

Dars muqaddas. U qaysi fan bo'lmasin eng muhimi o'quvchi qalbini egallab, dars mavzusini o'zlashtirishida o'qituvchining mahoratiga bo'g'liq. Yuqoridagi usullar esa o'quvchining yanada ko'proq o'z ustida ishlashiga, kelajagini mustaqil o'zi aniq maqsadlar bilan reshallashtira olish imkoniyatini bersa, o'qituvchiga ham, o'z ustida ishlashga, o'quvchisi bilan o'zaro mustahkam rishtalar bog'lashga yordam beradi.

Pedagog qobiliyati - bu bolalar bilan ishlashga ishtiyoq, bolalarga nisbatan muhabbat, ular bilan bo'lgan muloqotdan mamnun bo'lish bilan ifoda bo'ladigan shaxs sifatleri ekan, ana shu sifatlarni o'zida namoyon qila olish gam katta qobiliyat. Qobiliyat esa faoliyat jarayonida paydo bo'lar va rivojlanar ekan, imkoniyatimizdan kelib chiqib darsni muqaddas bilib shu qobiliyatimizni ishga solsakina ko'zlangan natijalarga erishamiz. Bilimdon, dono shogirdlarimiz ortidan esa ko'kraklarimiz fax-iftixor medullar m= bilan bezatiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Jumaev. M. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi. T., »Ilm-Ziyo »2010
2. Jumaev. M. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasidan praktikum. T., »Ilm-Ziyo »2004.
3. Jumaev. M. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasidan laboratoriya mashg'ulotlari. T., »Ilm-Ziyo »2005.
4. Zaynutdinova M. Tabaqalashtirilgan ta'lim. Boshlang'ich ta'lim. 2-son. 2002. 22-23 betlar.

Internet materiallari

WWW.referat.uz Turli fanlardan referatlar to'plamiga boy saxifa.

WWW.dialup.internet.uz. Internet foydalanuvchilar uchun informatsion saxifa.